

Wiesje Kuijpers

Wiesje Kuijpers studeerde culturele antropologie aan de UvA en ging, na een master journalistiek en media, voor tv-programma's werken. Ze deed onder meer research voor *O'Hanlons helden*, een reisprogramma over ontdekkingsreizigers

dat in 2012 de Zilveren Nipkow-schrijf won. Voor *De wereld van de Chinezen* reisde ze naar Madagaskar, Cambodja, Servië, Italië en de VS. Kuijpers: 'Iedereen denkt: leuk, je gaat naar Cambodja. Maar ik lig daar echt niet aan het zwembad.'

Het *De wereld van de Chinezen*-team in de Verenigde Staten, met vanaf links: Benny Jansen, Wiesje Kuijpers, Ruben Terlouw en Pim Hawinkels.

TELEVISIE *De wereld van de Chinezen* blinkt uit in portretjes van Chinezen die hun geluk beproeven in het buitenland. Hoe vind je zulke verhalen?

Volgens researcher Wiesje Kuijpers moeten de mensen in de docuserie vooral staan voor een groter verhaal.

'De helft van mijn werk bestaat uit charmeren, dus de helft van mijn koffer bestaat uit stroopwafels en speculaas.' Zo omschrijft researcher Wiesje Kuijpers (40) haar werk achter de schermen voor *De wereld van de Chinezen* (VPRO), de reisserie van Ruben Terlouw die nu elke zondagavond te zien is op NPO 2.

Langs de oevers van de Yangtze, een reisserie van Terlouw uit 2016 waaraan Kuijpers niet meewerkte, werd genomineerd voor een Zilveren Nipkow-schijf. Ook de *De wereld van de Chinezen*, waarin hij Chinezen opzoekt die hun geluk zoeken in het buitenland, is juichend ontvangen. 'Een droeve soundtrack van weergaloze televisie', schreef *de Volkskrant* over een fragment waarin Fang, een Chinese man die in Madagaskar doodongelukkig is, *Méditation* van Jules Massenet liet horen aan Terlouw – muziek die hij luistert als hij eenzaam is.

Volgens *NRC* vertelt de serie 'met schitterende miniatuurtjes een groot verhaal'. Wiesje Kuijpers is naar vijf landen gereisd om die miniatuurtjes te zoeken. Hoe heeft ze dat gedaan?

Vanuit Nederland zocht ze eerst uit welke landen bij de serie pasten. Belangrijkste voorwaarde was dat er een zichtbare Chinese gemeenschap was: Namibië viel af, omdat de Chi-

nese mijnprojecten zich achter hoge muren afspelen. Dat kwam Kuijpers te weten door te bellen met ngo's en journalisten ter plaatse. Het budget stond niet toe dat ze eerst naar een land zou vliegen om daarna te concluderen dat het ongeschikt is.

Bleek een land geschikt, dan zocht Kuijpers contact met een fixer, een lokale assistent die contacten legt. In de Verenigde Staten zijn die er in overvloed, maar in Madagaskar bepaald niet. Bovendien moest de fixer, in het ideale geval, de twee officiële talen Frans en Malagassisch, Engels en Chinees spreken. Wonderbaarlijk genoeg vond Kuijpers er een, na een oproep op Facebook en LinkedIn.

In de VS kon Kuijpers haar fixer een duidelijke missie meegeven: zoek de invloedrijkste Chinese makelaar en zoek een Chinese organisatie met Trump-supporters. Maar in Madagaskar was informatie over de Chinese gemeenschap schaars. Kuijpers: 'Uiteindelijk achterhaalden we een lijst met alle Chinese bedrijven en zijn we die gaan uitpluizen.'

Daarna stapte ze op het vliegtuig en ging ze met haar fixer op pad. Kuijpers verblijft een dag of tien in een land en spreekt doorgaans drie keer zo veel mensen (ze noemt ze 'karakters') als er in de serie voorbijkomen. 'Ze moeten staan voor een groter verhaal', zegt Kuijpers. 'Paradijsvogels vallen daarvoor bijvoorbeeld af. En je moet sym-

'Meneer Fang begreep niet waarom we hem zouden willen filmen. Hij was toch een loser?'

Wiesje Kuijpers met meneer Fang.

pathie voor ze krijgen. In de Italië-aflevering zitten Pierra en Ricardo. Ze zeggen best wel heftige dingen over Chinezen, maar toch dragen we ze in ons hart, omdat je kunt begrijpen waarom ze zo verbolgen zijn. In hun eigen wijk worden ze door Chinezen als buitenlanders gezien.'

In 2019 reed Kuijpers door het straatarme Madagaskar toen ze een verlaten fabriek zag. Gesloten, zei haar fixer annex tolk. Maar Kuijpers dacht dat het een mooi shot kon opleveren, en klopte aan. 'Ni hao', riep ze. Een kale man deed open. Al snel bleek dat Fang, in zijn eentje in een verlaten katoenfabriek, een tragisch leven leidde.

Toen Kuijpers vertelde dat ze een documentaire aan het maken was, aarzelde hij. 'Hij begreep niet waarom we hem zouden willen filmen. Hij was toch een loser?', zegt Kuijpers. Na meerdere bezoeken, lange gesprekken en souvenirs uit Nederland zei Fang mee te willen werken aan de documentaire en vertelde hij zijn verhaal.

Als Fang of een ander geëmotioneerd raakte tijdens een gesprek, probeerde Kuijpers soms over te schakelen op een ander onderwerp. 'Dat kan ongemakkelijk zijn, maar het is de bedoeling dat ze met Ruben praten als ze de eerste

keer geëmotioneerd raken. Het moet geen herhaling van zetten worden.' Kuijpers legt dat dan ook uit, 'want het kan heel ongevoelig overkomen'.

Lang niet iedereen die in de serie voorbijkomt is van tevoren 'gecast'. Vanwege overstromingen vertrok Kuijpers voortijdig uit het Cambodjaanse Siهانoukville en kon ze daar weinig voorbereiden. Maar de aanwezigheid van China is er zo overheersend – het land veranderde het backpackersplaatsje in een gokwalhalla vol wolkenkrabbers – dat de verhalen voor het oprapen lagen.

Dus toen ze een paar weken later terug was met de filmploeg, vroeg Terlouw aan een willekeurige voorbijganger of ze konden meeliften. De man reed naar zijn werkplek, een nachtclub, waar Terlouw een vrouw tegenkwam die mannen voor 170 dollar per nacht gezelschap hield. 'Volgens de traditionele Chinese denkbeelden is mijn werk een schande', zei ze met gepijnigd gezicht.

Werken met Terlouw is een feest, zegt Kuijpers. 'Soms zie je als researcher het resultaat terug van een gesprek dat je hebt voorbereid en denk je: hier zat véél meer in. Maar Ruben maakt het vaak juist nog mooier.'

Gijs Beukers

De wereld van de Chinezen is zondagavond om 20.20 uur te zien op NPO 2.